

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 4.

У Сомбору 15. Априла 1892.

Год. XXIV.

ЈАН АМОС КОМЕНСКИ,

РОЂЕН 16. МАРТА 1592. † 15. НОВЕМБРА 1671.

Учитељство свију народа прославило је ове године тристо-годишњицу рођења славнога Јована Амоса Коменскога најученијега мужа својега века, Отца нове разумне Дидактике и Методике, најславнијега педагога и учитеља свију времена.

С тога ће и Школски Лист, у колико му то малени простор његов допушта, учинити данас спомен прослављеноме великану учитељском, дики и поносу Славјанства и целога човечанства Јану Амосу Коменскоме.

I.

Јан Амос Коменски родио се 16. Марта 1592. године у селу Њивицама (Њивнице) на Морави недалеко од Угарскога Брода, камо су се његови предци преселили из места Комне, потоме је њему било презиме Коменски (Comenius).

Родитељи Јованови били су побожни поштени и вредни људи и припадали су заједници „Чешко-Моравске браће“ а то су били остатци Хусових сљедбеника, који се нису хтели повратити у лоно римске цркве, под условима као што учинише Утраквисте, но установише 1546. године засебну хришћанску общину, која је нагињала протестантизму али се од овога битно разликовала, задржавши Свете Тајне, Свештенство и Епископство, држећи се својих старих хришћанских обичаја и обреда и служећи Богу на староме Чешком језику, који беше огранак језика старо-славенског.

Отац Јованов био је млинар, поседник млина и имућан човек, а мати му беше узор добродетељне и побожне мајке. Али није се дало задуго уживати маломе Јовану васпитање родитељско. — У десетој својој години остане он сироче без отца и мајке, под старатељством својега стрица.

Родитељска жеља беше, да им се син учи књизи и буде свештеник, испуни се, у супрот многим препонама, које учењу Јовановом пут препречаваху. Тек у 16. својој години почео је он полазити гимназију, у којој је тада механизам у настави владао. Али живо уображање и снажно памтење којима беше Јован од природе обдарен, победи све препоне, и он сврши гимназију по обичају тадашњем пропутује кроз Немачку и Холандију, посетивши знатне школе у тим земљама и довршивши науке своје у Хајделбергу и на другим свеучилиштима протестанским.

Као младић од 22 године врати се он 1614. у Моравску и постане учитељ и управитељ (ректор) школски у Прерави, брижљиво се спремајућ за свако предавање и радећи са одушевљењем и љубави на бољитку школе и школске наставе.

Његов заштитник био је Карло Жеротин поглавар Моравски.

Две године доцније 1616. ступи Коменски у чин свештенички и постане проповедником слова Божијег у Фулнеку, где је било средиште Чешко-Моравске браће. Као свештеник надзиравао је он и братску вероисповедну школу и надгледао своје пољско добарце за углед служећи једноверцима животом својим, вредноћом својом и разборитошћу својом.

Међутим 1618. године букне несрећни рат у Чешкој из којег се распламти онај тридесетогодишњи рат, у којему је учествовала сва средња и западна Европа.

Битка на Белој Гори 1621. испадне по Чехе несрећно. За њом је следовало грозно губилиште Чешких племића и родољуба изред Староградском већницом у Прагу, и такорећи коначни пораз Чешкога народа. Шпањолци, као добровољци у царској војсци, спале Фулнек, то гнездо „Чешко-Моравске браће“, и том приликом изгуби К. своју кућу, богату књижницу, своје рукописе и своје скромно имање.

Уз то још умре му жена и помру дечица и Коменски би био тада убијен, да га није спасао моћни кнез Карло Жеротин, под којег закриљем побегне Коменски у Чешке планине где нађе уточиште на добрима Жеротиновим и код бољарина Чешког Сладовскога од Слаупне. Бавећи се у Чешким планинама напише Ко-

менски године 1627. прво своје Методично дело под насловом : „Кратка Методологија“.

Године 1628. изиђе заповест, да се сви сљедбеници „Чешко-Моравског братства“, који неће да се поврате у лоно римске цркве, имају из Чешке и Моравске изселити.

Усљед ове заповести више од 30.000 душа а међу њима до 500 племићких породица оставе Чешку и Моравску и заједно са Коменским се у Лесно (Лиса) у Пољску.

На граници Чешке земље сакупи Коменски све исељенике и с њима се клечећи помоли Богу, да Он Многомилостиви, не отврати милост своју коначно од Славјанских земаља Чешке, Слезке и Моравске, но да сачува у њима семе еванђелске науке, из којег ће понићи временом, кад буде Божија воља права хришћанска просвета.

У Лесну и околини, а нешто и у Горњој Угарској међу Слвацима, нађу „Чешко-Моравска браћа“ уточиште у својој невољи и љутоме прогонству, а свештеник њихов Јан Амос Коменски тешио их је, одушевљавао у постојанству речима и писменим својим посланицама, ободравајући их на истрајност у трплењу и на вештбање у тој најузвишенијој врлини хришћанској.

У ово време спада пуно утехе дело Амоса Коменскога „*Лавиринт света и рај срца*“, које је написао на Чешком језику најпре ради своје Чешко-Моравске браће.

У Лесну (Лиса) напише Коменски године 1531. књигу под насловом : „*Janua linguarum reserata*. Отворена врата језика.“ У тој књизи показао је он начин како ваља учити језике. Књига је та од ученог света у свима крајевима Европе веома лепо примљена била и примљена и приведена је била на дванајест Европских и на четири Азијатска језика на име на Арапски, Перзијски, Турски и Монголски.

На три године пре ове књиге још за време бављења свога у Чешким планинама написао је Амос Коменски најпре на Чешком језику своје најславније педагогијско дело ; под насловом : „*Дидактика*“, које је по том он сам превео на Немачки и на Латински језик. Латинскоме издању је дао наслов *Didactica magna seu Omnes omnia docendi artificium*“. Кад је ово дело изишло на Латинском језику година 1639. учинило је оно велики утисак на све просвећене народе. Шведски Сабор позове Коменскога да уређује школе у Шведској а Енглези га позову да дође у Лондон и да наставу у Енглеској у добар ред доведе.

На овај позив отиде Коменски најпре у Лондон и почне се

са својим пријатељима тамошњим озбиљно саветовати о организацији целокупне наставе у Енглеској, али немири који у то време букнуше у Енглеској, спрече му посао и он наскоро остави Енглеску па преко Холандије дође у Шведску године 1642.

Богати Холандез Лудовик де Геер у Амстердаму био је пријатељ Амоса Коменскога и пружао је њему и Чешко Моравској браћи обилату материјалну помоћ. Син овога штедрог и човекољубивог богатијца Лаврентије продужио је отчинско добротворство према Чешко Моравској браћи и остао веран пријатељ и заштитник Коменскога све до смрти његове.

У Штокхолму примио је Коменскога веома уредно славни канцелар Шведски Аксел ди Оксенштијерна, којег називаху „Северним Орлом“. С њиме се договарао Коменски о уређењу наставе у Шведској и по мудрим предлозима Коменсковим настава је у тој земљи организована на велико благо и напредак тамошњег народа.

Године 1648. врати се Коменски у Лесно где га јединоверци његови изберу за својег Епископа. У ово време написао Коменски ново методичну књигу за изучавање страних језика под насловом : „*Novissima linguarum methodus*“.

Године 1648. закључи се знаменити „Вестфалски мир“, са којим се оконча дуготрајни и грозни тридесетогодишњи рат. У то време писао је Коменски знамениту своју посланицу кнезовима Немачким у којој између осталог вели : „Кнезови Немачки, ви сте за време овога рата веома много порушили. Сад треба ви сами да својски много изнова градите. Ви треба да оштећене земље подпомогнете и упропашћене градове и народе подижете, да могу доћи к себи да могу на миру живити и одржати се и напредовати ; ви треба да дижете школе и ширите морал и просвету народу у духу хришћанском, а особито сте Ви дужни, да Чешки народ, који је у овом рату највише пострадао и тако рећи сасвим пропао, својски у своје закриље узмете, да га подпомогнете и морално и материјално, и да народној цркви Чешкој, Чешко-Моравској браћи законом ујамчите слободу савести а бегунцима Чешким изградите слободан повратак у драгу им отаџбину“.

Тако је писао, тако је молио Немачке кнезове и Шведску господу велики човекољубац Јан Амос Коменски. Али његово топло заузимање беше „глас вапијућег у пустињи.“ У актима Вестфалскога мира ни спомена није учињено о Чешко-моравској браћи, са чега се по том у својим писмима горко јадао Коменски и на Немачке кнезове и на силнога Шведског канцелара Оксенштијерну.

Жига Ракоције, велики војвода Ердељеки и господар великог дела источне Угарске, позове Коменскога године 1650. да новоосновану велику школу у Шарош Патаку организује. Овоме позиву достојно се одазове Коменски. Он дође у Шарош-Патак и проведе ту четири године, за које време сјајно изведе устројство знамените колегије тамошње и пропише наставне основе за све више, средње и основне школе у држави Ракоцијевој. То устројство школско одржало се међу сљедбеницима реформатске цркве у Угарској све до најновијег времена и моћно је уливисало на образовање народа мађарског и на развитак књижевности мађарске.

За време бављења свога у Шарош-Патаку написао је Коменски знаменито своје дело „Свет у сликама“ (*Orbis pictus*), које је дело у Шпринбергу тек године 1657. са сходним бакарорезима на свет изишло. Ово је дело било прво упутство за очигледну наставу, и примљено је у свима учитељским круговима тако лепо, да се већ после две године морало друго поправљено издање ове књиге приредити.

Међу тим Коменски године 1654. врати се у Лесно, где је још две године провео као Епископ своје браће, тешећи их у невољи њиховој и ободравајући их на истрајност и постојанство у вери. Но кад у пролеће 1656. охоли Пољаци спале Лесно и опљачкају на најсуровији начин овај град, тада и Коменски изгуби поново своју кућу и сво своје имање, пропадне му красна библиотека и сви његови разноврстни рукописи, плодови многогодишњег неуморнога труда и умовања његовога.

Сад већ више Коменскоме није било овде обстанка. „Чешко моравска браћа растује се од немила до недрага, свуда гоњени и презирани. Многи се врате натраг у римску цркву, други се придруже протестантима а трећи реформатима. Најбоље су они прошли, који су у Горњој Угарској сдружили се са Словацима протестанске (Аугсбуршке) вере и под заштитом земаљског закона Угарског одржали се у грађанској слободи и сачували су у новој верској заједници свој старочешки црквени језик све до данас.

Јан Амос Коменски од свију остављен и гоњен спасе живот свој бегством. Он се склони најпре у Слезкој, одатле преко Бранденбурга отиде у Хамбург, и напоследку стално се настани у Амстердаму, где је до своје смрти живио бавећи се науком као списатељ и приватни учитељ подпомаган од богатих трговаца, којих је децу учио.

За време својега бављења у Амстердаму издао је Коменски своја дела: „Opera Didactica.“

Ту у Амстердаму у дубокој својој старости у 80. живота свог години пресели се у вечност знаменити и редки овај муж 15. Новембра 1671. и сарањен буде у цркви што је у предграђу Нардену.

Тако је окончао земаљски свој живот двадесети и последњи Владика „Чешко Моравске браће“, која је црквена заједница 214 година постојала, и усљед нехатости Протестанских Немаца онда престати морала, кад је остали протестански свет слободу вероисповести добио после дуге борбе у којој су баш Чешко Моравска браћа тако много пострадала. Жртвујућ се у својој незлобивости за туђе интересе више него за своје сопствене.

Ово је кратки преглед живота и делања Славног Педагога Јана Амоса Коменскога а бисер зрна из његове Дидактике и осталих дела саопштићемо у идућем броју Школскога Листа.

Засада пак придружујући се великој прослави Трестогодишње Успомене рођења овог великана на пољу Педагогије и Дидактике, ускликнимо с благодарном успоменом:

Слава Јану Амосу Коменскоме, отцу садашње Дидактике!

Слава неумрлом Педагогу Славјанском и узору учительства свију народа и за сва времена!

Слава !!!

В.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

АМОСУ КОМЕНСКОМУ.

У спомен 300-годишњице Његова рођења.

Ох давно је било
Већ је триста љета
Како ј' отац Амос
Угледао свјета.

Дивна бјеше зора
Тога милог дана,
Још дивнија Тебе
Роду показала.

Кад си ојачао
Душом и тјелом,
Винуо се умом
По том свјету бјелом.

Радио си много
Патио си доста
Ал ти љубав вјерна
Према роду оста.

Ширио си наук
Надахњао груди,
Зато Теби отче
Од нас хвала буди.

Препородом Ти си
Новије науке

Учитељству трудном
Очистио путе.

Поред свога рада
А и крепке воље,
Показо с' му боље
Науковно поље.

На коме ће сјеме
Знања, брже нићи,
И жељени успјех
У науци стићи.

Вриједно учитељство
Рода словенскога,
Прослави ће сложено
Отца Коменскога.

Великану свјетски.
Амосе Коменски,
Поносу словенски,
Добротвору људски.

Слава Ти од нас
Вјековјечна буди,
Спомен Ти остаје
У сред наших груди.

Ј. Хорват,*) учитељ.

**) Ова је пе ма на учитељској скупуштини у Иванкову прочитана уз обилге допадање.*

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛАВНОГ СРБСКО-НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА

држана у Суботу 7. Марта 1892. године у Карловцима.

Председава Његова Светост Патријарх Георгије Бранковић.

Присутни чланови: Пречастни г. Јован Борота прота старобечејски ; г. г. Михаил Полит Десанчић фишкар нар. фондова, Стеван Лазић управитељ велике гимназије Карловачке, Теофил Димић умировљени школ. надзорник ; Никола Ћ. Вукићевић заменик гл. школског референта, Др. Исидор Ћирић народни тајник, и Др. Лазар Секулић народни подтајник као перовођа.

Пре свега прочитани су одписи В. кр. угарског Министарства за богочаст и јавну наставу, међу којима су најважнији ови

На предлог Ш. С. из седнице Новемберске пр. г. в. кр. Министарство саопштава, да је Његово ц. и ап. краљ. Величанство превишњим решењем својим благоволило подарити заоставну једну стипендију од 50 ф. 40 н. 189^о/₁. годину из закладе покојнога добротвора народног Ћорђа Раље, Милану Рацковићу приправнику Ш. разреда а овогодишњу исто толико стипендију Ћорђу Терзином приправнику II. разреда у учитељској школи Сомборској.

О овоме најмилостивијем решењу има се известити управа учитељске школе Сомборске ради даљег званичног поступка, а код књиговодства и благајне народних фондова има се дозначити исплата тих стипендија из закладе Раљине на увиђење по управи учитељске школе Сомборске признанице поменутих стипендиста.

В. кр. угар. Министарство извештава, да је споразумно са кр. уг. Министром земљоделства наименовало Стевана Молнара управитеља државне виноградарске школе у Будапешти за министеријалнога економског повереника, који ће све школе за образовање учитеља и учитељица, као и више народне школе правца земљоделскога, од времена до времена похађати, школске вртове и земљоделска покушалишта у тим заводима прегледати, нуждна упуства у погледу наставе у практичном вртарству и земљоделству дотичним управама и учитељима на лицу места давати и в. кр. Министарству за богочаст и наставу извештаје о стању те стручне наставе са нуждним предлозима подносити.

О овоме известити се има управа учитељске школе Сомборске, ради знања и равнања и ради саопштења ове наредбе професору економије и учитељу вртарства на истој школи.

Исто в. кр. угар. министарство доставља у два примерка штампани наставни план за државне заводе за образовање забавиља састављени на основу §. 32. законског XV. чланка од 1891. о забавиштима, с позивом, да се при састављању наставнога плана за постојеће или основати се имајуће заводе за образовање забавиља, овај државни наставни план пред очима има, пошто је у њему изложен „minimum“ оног наставног градива, које се у таквим заводима учити мора.

Школски Савет одлучио је један примерак овог наставног плана у архиву оставити а други одслати управи учитељске школе Сомборске ради употребеља, кад се, и ако се у нас течај за забавиље покрај школе за образовање учитељица отворио буде.

В. кр. угарско министарство за богочаст и наставу са обзиром на наредбу издату свима управама државних учитељских школа у години 1891. на бр. 24.335. — умољава Његову Светост Патријарха, да о стању подручних учитељских и учитељичких школа сваке године, по прикљученом упутству даде сачинити извештаје од дотичних управа, и преписе таквих заједно са штампаним програмима завода тих в. кр. министарству да поднети изволи.

Решено је управи учитељске школе Сомборске доставити један примерак Министарског упутства за сачињавање годишњег извештаја о спољном и унутарњем стању те школе, и позвати исту, да у суделовању са професорским збором речени извештај за ову годину састави с концем Јунија и у два примерка Шк. Савету поднесе, а у будуће да за строгу дужност сматра то исто с концем сваке школеке године чинити.

Висока кр. Хрватско Слав. Далм. земаљска влада одјел за богоштовје и наставу на поднесени извештај Шк. Савета изјављује, да потреба Нешковићевог Слав. Буквара престаје, пошто је од Шк. Савета одобрени Славен. Буквар за прву наставу православне младежи у црквенославенском језику примљен. Уједно са повратком комуниката умољава Шк. Савет, да позове г. Миту Нешковића школ. надзорника да друго издање својега „Часловца“ преради тачно по примедбама Школскога Савета, како би оно потом прерађено и достаточном од погрешака исправљено могло се за школску књигу употребити.

Према овоме одпису вис. зем. владе Шк. Савет враћа г. Димитрију Нешковићу кр. школ. надзорнику у Беловару његову књигу „Часловац“ друго издање, да га са обзиром како на приметбе архиепископске конзисторије, тако и према приметбама заменика гл. шк.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

референта подробно исправити, преради и тако исправљено у рукопису овом Школ. Савету поднесе, ако жели да се тако исправљена књига за учење црквено-славенског језика у србским народним школама употребљавати може.

Пододбор Школскога Савета у лицу г. г. Стевана Лазића, Теофила Димића и Николе Ђ. Вукићевића подноси њему из седнице Децемберске предате наставне основе за србске вероисповедне школе у Славонији и Хрватској са једном, са две и три, и са четири учитељске снаге, које је наставне основе заменик гл. школског референта сачинио (види бр. Школ. Листа ове год. стр. 7. и 8).

Пододбор тај извештава да је речене основе прочитао и сравнивши их са наставним основама, које је в. земаљска влада за комуналне школе године 1890. издала, пронашао, да ове наставне основе одговарају захтевима земаљског закона од 31. Листопада 1888. те по томе препоручује, да их Школски Савет прими.

Решено је: Наставне основе за србске вероисповедне школе у Славонији и Хрватској одобрити, у довољном броју примерака о трошку школског савета штампати дати и путем Епархијских школских власти у архидијецези Пакрачкој и Горњокарловачкој дијецези објавити свима местним школским одборима, учитељским зборовима, и учитељима, да ове нове научне основе од 1. Септембра 1892. у живот ступају а у исто време престаје употребљење наставног плана издатог од Ш. С. 1872. као и свију других местимце до сада употребљаваних наставних планова. Ово решење Шк. Савета има се саопштити и В. кр. Хрв. Слав. Далмат. земаљској влади и у званичном делу Српског Синона обнародовати.

Примљен је са неким битним изменама и допунама „Штатут србске учитељске школе у Карловцу израђен и поднесен од Управе те школе а прегледан од горепоменутога пододбора, и поднеће се в. кр. земаљској влади у Загребу ради знања у смислу закона школског од 31. Листопада 1888. а управа учитељске школе горњокарловачке позваће се, да се тога штатута придржавати има.

Са тугом и жалашћу узео је на знање Школски Савет да се велезаслужени професор србске учитељске школе Сомборске Мита Петровић 17. Децембра у Будапешти у вечност преселио, и да је 20. Децембра у Сомбору сарађен.

Избори Панте Јовановића учитеља В. Бечкерчког и Димитрија Ђорђевића учитеља Сентомашког за помоћне учитеље на вишој девојачкој школи у Новом Саду, које је у смислу Превишње

Уредбе за в. д. школе од 1872. Новосадска црквена община већином гласова обавила, одобрени су и позватиће се оба изабраника, да своја места заузму, а община Новосадска има да објави Школком Савету дан, којег су они службу своју наступили, како би се плата из клирикалнога фонда дозначити могла.

На место преминулог учитеља више девојачке школе Сомборске Нике Грујића поставља се за привременога учитеља те школе. досадашњи суплент на вишој девојачкој школи у Новом Саду г. Иван М. Поповић.

На питање архијидејезалног Школског Одбора, ради разјашњења о сачивању извештаја о спољном и унутарњем стању школа у архијидејези, разјасниће се како Архијидејезалном тако и свима Епар. Школ. Одборима, да се статистички податци о стању вероисповедних школа имају само за 189^о/₁. годину поднети, а досадашњи развитак, напредак или назадак основних свакидашњих и повторних школа у појединим епархијама има се у извештају самом најтачније али у главном само потезовима изложити.

У предмету званично пријављеном преко управе учитељске школе у Сомбору наређена је истрага у лицу најпречастнијег г. Јована Бороте протопрезвитера и члана Школ. Савета и дра Лазара Секулића народног подтајника.

Искључење Ж. М. приправника из Сомборске учитељске школе због многих изгреда узето је на знање.

Приправник III. разреда Д. Ц. у горњокарловачкој учитељској школи због непослушности и других изгреда релегован је на годину дана.

Потврђени су избори Јелене Павловићеве и Јелисавете Кондорошијеве за учитељице у Новом Саду, Смиљке Стојковићеве и Вукосаве Лубенове за учитељице у Земуну и Миливоја Ћосића за учитеља у Тарди, а истима ће се декрети путем дотичних епархијских школских власти издати.

Пресуда епархијског Школског Одбора у Темишвару, којом је М. Ж. учитељ у С. Ч. због многих и поновљених тешких преступа на губитак учитељске службе у обсегу дијецезе Темишварске и на накнаду проузрокованих трошкова осуђен, потврђена је, а призив истога учитеља као неоснован одбијен је.

Потврђено је решење Е. Ш. Одбора у Новом Саду, којим је наређено, да црквена община у Бачком Фелдварцу има својим учитељима накнадно по 50 форинти за више година наплатити за црквено појање, са разлога што иста община прима по 400 фор.

WWW.UNI.NS

од политичне обштине фелдварске за наплаћивање црквеног певца, а овога досада држала није, него су ту дужност учитељи одправљали.

Премештање учитеља у Турији по жељи обштине није одобрено, него је у том погледу потврђена одлука Епарх. Школ. Одбора Бачког.

Молба обште учитељске скупштине у В. Кикинди, да се фонд за учитељске сироте, основани од блаженоупокојеног Дра Ђ. Патошевића, којим Сомборска црквена обштина рукује, пренесе у Нови Сад, те да послужи за основицу завести се имајућег „Патошевићевог фонда одбијена је.

Пошто је Софија Драгојева приправница II. разреда у Сомбору, после Божићних празника школу напустила; то је упражњена једна приправничка стипендија од годишње 80 ф. из клирикалног фонда, у след отвореног стечаја подарена од I. Јануара о. г. одличној ученици другог приправничког разреда у Сомбору Вјери Петровићевој, кћери покојног професора Мите Петровића, као јединој молителци коју је и управа поменуте учитељске школе топло препоручила.

Осим тога решени су у овој седници још многи други предмети од мање важности. Седница је гореозначенога дана пре и после подне држана, а завршена је после 7 часова у вече. В.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о умировљењу стално намештени чиновника код народно-црквених митрополитских и епархијских власти, професора српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професора српских вероисповедних учитељских школа и учитеља и учитељица српских вероисповедних виших девојачких школа и о мировинском фонду за те чиновнике и особе учитељског звања.

ГЛАВА II.

О обскрби чиновника, професора, учитеља и учитељица, те удова и сирочади чиновника, професора и учитеља.

(Наставак)

§. 16. Право на мировину имају после смрти чиновника, професора и учитеља она удовица, која је са својим супругом за време његовог активног службовања или пре тога у брак ступила, а на васпитну припомоћ деца у таком браку рођена.

§. 17. Удовице губе то право :

а.) ако је удовица са свог неморалног владаља недостојна потпоре :

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

б.) ако удовица није живила са својим мужем у оно доба, кад јој је муж умро, па не може доказати, да то није с њене кривице било;

в.) ако се удала за мужа преко 60 година, па није с њиме живила после венчања најмање 5 година;

г.) ако је удовица још за живота мужевлева због каквог злочина или преступа, или због неморала стојала подистрагом, а није за невину проглашена.

§. 18. Мировина удовица састоји се из половине мировине, која би мужу припадала, или коју је он у истину уживао, али не може од 600 форината већа бити.

§. 19. Удовица добија једаред за свагда отпавнину од једне четвртине последњих урачунливих берива мужевлевих, ако јој муж није навршио 10 година службе, или ако се удала за мужа од 60 и више година.

Она супруга, која се удала за мужа активно служећега, а старијега од 60 година, има право на трајну обекрбу само онда, ако њезин супруг након еклонљена брака барем још три године служи, или ако се у браку деца роде или се с тим браком деца позаконе.

У овом случају имаду у браку рођена или истим по закоњена деца такођер по овој уредби право на обекрбу.

§. 20. Удовице, које уживају мировину, дужне су том мировином издржавати и своју децу и затечену пасторчад, и то мушку децу до навршене 18. године, а женску до навршене 24. године, у колико та деца не би и пре реченог доба получила другу коју обекрбу.

§. 21. На издржавање деце може претпостављена власт онога завода, у ком је удовичин муж служио, узети од удовице до половине њене мировине па дати деци, односно њиховом тотору, кад се осведочи, да мати своју децу пренебрегава.

§. 22. Удовица, која има права на мировину, може у место исте добити једаред за свагда отпавнину у износу њене двогодишње мировине, али мора сведоџбом у јавној служби намештеног лечника потврдити, да је потпуно здрава.

Ово право имају једино удовице без деце, ако нису у другом стању; на против оне удовице које имају малољетну неснабдевену децу, могу у место мировине молити отпавнину, ако за то имају дозволу надлежне надтоторске власти. Мировина, која једанпут откупљена не може се више дозволити, па ни уз повратак примљене отпавнине.

Мировина оне удовице, која се опет уда, обуставља се додуше, али удовица има право или тражити за своју мировину у смислу горе речене установе отпавнину, или мировину придржати за случај свога изновичнога обудовљења.

За избор између отпавнине или придржаја мировине дозвољава се удовици од дана њезине удадбе рачунајући једногодишњи рок, по измаку којег не може се више узети отпавнина, него јој остаје придржана мировина за случај, да можда други пут обудови.

(Свршиће се).

ВИСОКОСЛАВНОМ СРБСКО-НАРОДНОМ ЦРКВЕНО-ШКОЛ- СКОМ САВЕТУ У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА.

Представнице постојећих 14 добротворних задруга Српкиња из метрополије српске и архиепископије Карловачке, поднеле су представку, да се о трошку народ. фондова оснује завод за образовање српских забавиља.

Представка та гласи овако :

Високославни Школски Савет !

Свима нам је познато, да је земаљски Сабор Краљевине Угарске до-нео ове године законско наређење по коме ће наша деца од 2—6. године морати одлазити у државна забавишта и дадиљишта, ако ми своја не подигнемо; а кад се дете у тако раном добу пусти туђину у руке да га васпита, онда је извесно, да ће тако дете брзо и лако отупити према свему оном, што је наше, што нас диже, весели и усхићује, а пригрлити оно, што га туђи од свега, што је нашим дедовима и прадедовима тако свето и узвишено било, да су и крв своју залагали и живот свој давали на олтар својих народних светиња.

Предвиђајући те велике опасности по наш народни живот у овим крајевима, усуђујемо се овако у заједници као верне и искрене ћери свога народа најнионизније закуцати на врати Високославног Н. Ц. Школеког Савета, као наше највише аутономне просветне власти у круни Св. Стефана и учтиво умолити :

Да Високославни Н. Ц. Школеки Савет изволи предстојећем Н. Ц. Сабору поднети образложен предлог, да се о народном трошку што пре оснује и подигне уз коју учитељску и вишу девојачку школу један завод, где ће се наше кћери спремати за забавиље и учитељице у овим малим школицама, те да оне буду пионери и стражари у заводима ове врсте за нашу народну индивидуалност код потоње генерације.

С најдубљим поштовањем јесмо :

У Н. Саду 21. јула (3. јула) 1891.

За добротворну задругу Српкиња Новосаткиња :

Јулка Радовановић с. р.
начелница.

Арк. Варађанин с. р.
перовођа.

За добротворну задругу Српкиња Сентомашкиња :

Марија Иванић с. р.
подначелница.

Јеврем Миковић с. р.
перовођа.

Од стране просветне задруге Српкиња Ст. Бечејкиња :

Емилија Јоцић с. р.
председница.

Стеван Жекић с. р.
перовођа.

У име „Добротворне задруге Српкиња“ Суботичкиња :

Милица Димитријевић с. р.
председница.

Ђорђе Гојковић с. р.
перовођа

За добротворну задругу Српкиња Ађанкиња :

Катарина Поповић с. р.
председница.

Лазар Шивић с. р.
капелан перовођа.

WWW.UNILIB
УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИВЛИОТЕКА

- За Вел. Кикиндску задругу Српкиња“ :
Нина Петровић с. р. **Михаило Косић с. р.**
тајник.
- За Вел. Бечкеречку добротворну задругу Српкиња :
Емилија Мунчић с. р. **Сава Клее с. р.**
председкиња. тајник.
- За добротворну задругу Српкиња Вршчанака :
Терезија Канижа с. р. **М. Пантелиј с. р.**
начелница. тајник.
- За добротворну задругу Српкиња Белоцркванкиња :
Софија Станојловић с. р. **Милош Крстић с. р.**
начелница. перовођа.
- У име Сегединске С. Ж. задруге :
Емилија Сремац с. р. **Тома Јаникијевић с. р.**
начелница. перовођа.
- За српску женску добротворну задругу у Вуковару :
Ам. Пауновић с. р. **Меланија Панић с. р.**
председница. тајница.
- За добротворну женску задругу у Митровици :
Марија Панаотовић с. р. **П. Боикић с. р.**
председница. тајник.
- За добротворну задругу Српкиња Инђијкиња :
Јудита Петковић с. р. **Вирсавија Драгашевић с. р.**
подначелница. тајница.
- Добротворна задруга Српкиња у Туреком Бечеју :
Даринка Малетић с. р. **Др. Богдан Давидовић с. р.**
председница. тајник.
- За Меленачку добротворну задругу српкиња :
Катинка Трифунац с. р. **Паја Таназевић с. р.**
председница. тајник.

† ДРАГО ПАМУЧИНА

народни добротвор.

Драго Памучина трговац у Тријесту преселио се у вечност 20. Јануара о. г. и сарањен је на тамошњем србеком гробљу, на коме је већ за живота себи надгробни споменик подигао. Овај народни добротвор родио се 1810. у Херцеговини. У детињству био је пастир. За младости побегне од турског насиља у Дубровник и отада се трговини. Одтуда се доцније пресели у Тријест, где је тргујући, штедећи и умерено живећи лепо имање стекао. Неимајући деце намеран је био најпре у Тријесту установити србску женску школу, али видећи, да тамо мало има школске деце предомисли се и остави 30.000 форинти на подизање србеке школе у селу Сливици у Херцеговини, које село лежи између четири кнежине на среди, те ће у ту школу моћи долазити деца из свју околних села. Ову је задужбину своју основао покојни Драго Памучина још за живота својега, а да би се она за сва времена одр-

жати и напредовати могла оставио је закладу од 10.000 ф. овој школи. Осим тога у Заградину месту свог рођења, оправио је он цркву, обградио порту, набавио за ту цркву нуждне књиге и утвари и оставио јој је 500 ф. Цркви Св. Спиридона у Тријесту оставио је 200 ф. и 6% камату од кирије својих кућа у Трету. На сиротињу без разлике вере у Тријесту оставио је 600 ф. Православној цркви у Дубровнику и на неким другим местима приложио је по 100 ф. — Завештања ова ступиће у живот после смрти супруге покојнога добротвора.

Нека је слава овом честитом Србину и вечна успомена у народу из којег је поникао и коме је оставио све што је знојем труда свог стекао!

АРСЕНИЈЕ СТОЈКОВИЋ

православни Епископ Будимски најстарији педагог Србеки, рођен 1804. у Мокрину преселно се у вечност 29. Марта 1892. у Св. Андреји.

На учитељској школи ербској у Сомбору вије се опет црна застава.

Данас на велики уторак стиже нам црна књига из старе Патријаршије Сент-Андрејске, да се тамо у своме двору на Цвети 29. Марта у 7 часова у вече престабио најстарији ербеки Епископ Арсеније Стојковић.

Покојник је рођен 1804. у Мокрину где му је отац био тада учитељ основне школе ербеке, а одрастао је у Новом Сент-Ивану код Сегедина, где му је отац био свештеник. По свршетку V. гимназијског разреда дође 1820. године у јесен у Сомбор и ту 1820/1. сврши редовно први а 1821/2. други приправнички разред са отличним успехом. Другови његови школки из тога доба сви су већ помрли, и он је био остао један жив на дику и понос учитељске школе Сомборске као најстарији и најотличнији њен питомац.

Дела и рад његов припадају историји православља ербеке цркве, која ће га уврстити у ред најславнијих својих Архијереја, а ми му овде само објављујемо кончину земаљског му славног живота са узкликом:

„Вјечнаја памјат!“

Као што нам из Сент-Андреје јављају, тело у Богу почившега Архијереја изложено ће бити у саборној цркви до упока, где ће се над њиме од времена до времена Евангелија читати и заупокојне литије држати, а Богослужење ће се отправљати у те дане у Преображенској и у другим црквама. Укоп ће бити по свој прилици трећи дан Ускрса

Добивши овај глас при закључку листа, оволико смо само могли у кратко у овом броју прибележити.

31. Марта 1892.

В.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.